

Kvinder i Folketinget

5. OKTOBER 2011

Efter valget i 2011 var 39,1 % af Folketingets 179 medlemmer kvinder, og selvom det ikke er repræsentativt for resten af befolkningen, er det meget højt sammenlignet med andre lande.¹⁾

Men at kvinder overhovedet er repræsenteret i Folketinget, har været en lang kamp. Da Danmark fik sit første folkevalgte parlament i 1849, var det utænkeligt, at kvinder overhovedet skulle have stemmeret.

Kampen for politisk indflydelse begynder

Kvindernes adgang til Folketinget starter for alvor i 1886, da det daværende folketingsmedlem for Venstre Frederik Bajer foreslår, at kvinder får stemmeret til kommunalvalg. Selvom forslaget blev positivt modtaget i Folketinget, blev det afvist af Landstinget.

På trods af at forslaget blev afvist, så markerede det startskuddet på en omfattende kampagne, hvor flere kvinder for første gang offentligt krævede valgret. Samtidigt fremlægger Venstre og Socialdemokratiet flere lovforslag om kvindelig valgret, men resultatet er hver gang det samme: Lovforslaget bliver vedtaget i Folketinget, men forkastet i Landstinget.

Kvinderne får valgret

I 1908 sker der et gennembrud. I forbindelse med en omfattende reformperiode i dansk politik får kvinderne stemmeret og bliver valgbare til kommunale råd.

Da kvinder i 1909 for første gang kunne stemme til et kommunalvalg, var den kvindelige valgdeltagelse væsentligt lavere end den mandlige. I alt blev 127 kvinder valgt, hvilket svarede til 1,3 %. Så på trods af den formelle ligestilling, var der fortsat stor forskel på kønnenes politiske deltagelse.

Den 5. juni 1915 ændredes grundloven, så kvinder fremover både kunne stemme og opstille til folketingsvalg. Mere end 25 års politisk kamp havde nået sit foreløbige højdepunkt.

Kvinderne indtager Rigsdagen

Ved Rigsdagsvalget i 1918 er 41 ud af 402 opstillede folketingskandidater kvinder. Kun fire kvinder bliver valgt til Folketinget, og samtidigt vælges fem kvinder til Landstinget, blandt dem Nina Bang. Hun bliver i 1924 Danmarks første kvindelige minister, da hun udpeges til undervisningsminister i den første socialdemokratiske regering. Hun bliver samtidig den første kvindelige minister i verden.

Nina Bangs periode som undervisningsminister bliver dog ikke indledningen til kvindernes indtog i regeringen og ministerkontorerne. Først i 1947 kommer der igen en kvindelig minister.

I EU har kun Sverige, Finland, Belgien og Holland flere kvindelige parlamentsmedlemmer, nemlig henholdsvis 45,0 %, 42,5 % og 39,3 % for både Belgien og Holland, mens tallet er 34,8 % i Europaparlamentet.

Folketinget og Landstinget udgjorde indtil 1953 det danske parlament, Rigsdagen.

I mellemtiden opnår Inger Gautier Schmit fra Venstre i 1943 at blive valgt som medlem af Folketingets Præsidium, og socialdemokraten Ingeborg Hansen bliver i 1950 formand for Landstinget. Hun er dermed den første kvindelige parlamentsformand i verden. Udnævnelsen er mest af alt symbolsk, da Landstingets politiske betydning er aftagende, og tinget helt afskaffes med den nye grundlov i 1953.

Større politisk gennemslagskraft

Op gennem 1960erne og 1970erne kommer kvindeskampen på den politiske dagsorden. Der nedsættes bl.a. en ligestillingskommission, og i flere politiske partier drøftes kønskvotering.

I 1972 får kvindelige folketingsmedlemmer for første gang mulighed for at gå på barselsorlov. Det sker med den såkaldte "Lex Helle", opkaldt efter det daværende folketingsmedlem Helle Degn (S), som tog initiativ til barselsregler for folketingsmedlemmer. Indtil da måtte de kvindelige medlemmer melde sig syge, når de skulle nedkomme.

Fra 1980erne placeres ligestilling selvstændigt på den politiske dagsorden. Der laves en national handlingsplan for ligestilling, og Folketinget vedtager loven om ligestilling mellem mænd og kvinder ved udpegning til bl.a. offentlige udvalg og kommissioner.

I det politiske arbejde får kvinderne også større gennemslagskraft. De besætter flere poster i de politiske partiers ledelser, og antallet af kvindelige ministre vokser. I 1993 er 8 ud af den daværende regerings 25 ministre kvinder.

I 2003 danner en række kvinder på tværs af partierne en kaffeklub, hvor de mødes om ligestillingsspørgsmål. Klubben arbejdede blandt andet på at indføre en central barselsfond. Flere af klubbens medlemmer iførte sig under finanslovsdebatten i september 2004 t-shirts med trykket "Gæt et tal 529.000", som henviser til det antal kvinder, der på verdensplan dør hvert år i forbindelse med graviditet og fødsler.

Den 15. september 2011 valgtes 70 kvinder til Folketinget. Det svarer til 39,1 % af Folketingets 179 medlemmer. Af regeringens 23 ministerposter er de 9 besat af kvinder, og Danmark har den 3. oktober 2011 fået sin første kvindelige statsminister: Helle Thorning-Schmidt.

Inger Gautier Schmit er den første kvinde, der leder forhandlingerne i Folketingssalen.

Der har aldrig været et egentligt kvindeparti i Danmark.

TIDSLINJE

-
- 1849 Danmarks første grundlov.
- 1871 Dansk Kvindesamfund stiftes.
- 1886 Det første forslag om kvindelig valgret.
- 1890 For første gang taler en kvinde ved et offentligt valgmøde.
- 1903 Kvinder får stemmeret og bliver valgbare til menighedsråd.
- 1905 Kvinder får stemmeret og bliver valgbare til vægeråd.
- 1907 Kvinder får stemmeret og bliver valgbare til hjælpekasser.
- 1908 Kvinder får stemmeret og bliver valgbare til kommunale råd.
- 1909 Første kommunalvalg med kvindedeltagelse.
- 1915 Kvinder får med den nye grundlov af 5. juni 1915 stemmeret og bliver valgbare.
- 1916 Kvinder stemmer for første gang ved en folkeafstemning.
- 1918 Første rigsdagsvalg med kvindedeltagelse.
- 1918 Elna Munch (RV) taler som første kvinde i Folketinget d. 19. juni 1918.
- 1918 Nina Bang (S) taler som første kvinde i Landstinget d. 26. juli 1918.
- 1921 Første ligestillingslov om lige adgang for kvinder og mænd til tjenestestillinger og hverv vedtages.
- 1924 Første kvindelige minister: Nina Bang (S) udnævnes 23. april 1924 og sidder til 1926.
- 1943 Første kvinde i præsidiet: Inger Gautier Schmit (V).
- 1947 Fanny Jensen (S) bliver minister uden portefølje til 1950.
- 1950 Ingeborg Hansen (S) bliver den første kvindelige parlamentsformand.
- 1965 En kvindekommission nedsættes og afgiver i 1974 en betænkning.
- 1968 Bodil Koch (S) sætter rekord som kvindelig minister med 16 år fordelt over perioden 1950-1968.
- 1972 Der indføres barselsorlov til kvindelige medlemmer af Folketinget.
- 1975 Ligestillingsrådet oprettes. Det lovfæstes i 1978 og nedlægges i 2000.
- 1977 SF indfører som det første parti kønskvotering ved opstilling til valg.
- 1977 Første kvindelige gruppeformand: Ebba Strange (SF).
- 1979 Første kvindeflertal i en partigruppe: SF.
- 1985 Lov om ligestilling mellem mænd og kvinder ved udpegning til offentlige udvalg m.v. vedtages.
- 1987 Første nationale handlingsplan for ligestilling
- 1988 Første kvindelige politiske leder af parti: Marianne Jelved (RV) bliver formand for folketingsgruppen.
- 1989 Første kvindelige partiformand: Mimi Jakobsen (CD).
- 1992 Jan Petersen (S) holder, som første mandlige folketingsmedlem, orlov v. barns fødsel.
- 1993 Det hidtil største antal kvinder i en nyudnævnt regering. 8 af 25 ministre er kvinder.
- 1994 Energiminister Jann Sjursen (KRF) holder, som den første mandlige minister, barselsorlov.
- 1994 Ritt Bjerregaard (S) bliver første kvindelige danske kommissær i Europa-Kommissionen.
- 1996 "Udvalget vedrørende det fremtidige ligestillingsarbejde" nedsættes. Det afgiver betænkning i 1999.
- 1999 Jytte Andersen udpeges til den første ligestillingsminister den 1. juli 1999.
- 2000 Kønsmainstreaming indskrives i den danske ligestillingslov. Herefter skal ligestilling integreres i al offentlig forvaltning
- 2005 For første gang i 30 år gik antallet af kvindelige folketingsmedlemmer tilbage til 36,9 %.
- 2011 Første kvindelige statsminister: Helle Thorning-Schmidt
- 2011 Pia Kjærsgaard er den kvinde med højest anciennitet i Folketinget. Den 1. oktober 2011 var den på 27 år, 8 måneder og 24 dage.
-

OVERSIGT OVER ANTAL KVINDER I FOLKETINGET

Valg	Antal medlemmer	Antal kvinder	Antal kvinder i procent
1918	140	4	2,9
1920.1	140	3	2,1
1920.2	140	3	2,1
1920.3	149	3	2,0
1924	149	3	2,0
1926	149	3	2,0
1929	149	4	2,7
1932	149	4	2,7
1935	149	3	2,0
1939	149	3	2,0
1943	149	2	1,3
1945	149	8	5,4
1947	150	13	8,7
1950	151	12	7,9
1953.1	151	14	9,3
1953.2	179	17	9,5
1957	179	15	8,4
1960	179	17	9,5
1964	179	17	9,5
1966	179	19	10,9
1968	179	19	10,9
1971	179	30	17,1
1973	179	27	15,4
1975	179	28	16,0
1977	179	30	17,1
1979	179	42	24,0
1981	179	42	24,0
1984	179	47	26,9
1987	179	52	29,0
1988	179	55	30,1
1990	179	59	32,9
1994	179	59	32,9
1998	179	67	37,3
2001	179	68	37,9
2005	179	66	36,9
2007 ¹⁾	179	68	38,0
2011	179	70	39,1

OVERSIGT OVER ANTAL KVINDER I LANDSTINGET

Valg	Antal medlemmer	Antal kvinder	Antal kvinder i procent
1918	72	5	6,9
1920.1	72	8	11,1
1920.2	76	8	10,5
1924	76	6	7,9
1928	76	6	7,9
1932	76	3	3,9
1936	76	5	6,6
1939	76	4	5,3
1943	76	7	9,2
1947	76	11	14,5
1951	76	12	15,8
1953	76	10	13,2

¹⁾ Tallene er opgjort med Anita Christensen, der indtrådte som folketingsmedlem for Dansk Folkeparti den 15. november 2007, da Mogens Camre nedlagde sit mandat som folketingsmedlem for Dansk Folkeparti.